

Messier Klub

Az M101 mély-ég objektumai

Az M101 látványa közismerten sokkal lágyabb, mint Jónéhány, hasonló távolságban elhelyezkedő tejútrendszer megjelenése. Mégis igen gazdag amatőrök által is megfigyelhető mély-ég objektumokban. Ugyanis kereken 10, az NGC katalógusban is szereplő, jobbára nagy területű, asszociációkból és hidrogénfelhőkből álló régiót tartalmaz. Ezek közül néhánynak még kis távcsöves fölkeresése sem reménytelen.

Az alábbi táblázatban ezeknek a foltoknak az NGC számát, elhelyezkedését, és *hozzávetőleges* fényességét soroljuk föl. Az utolsó oszlopban az NGC katalógus rövid, jelzés értékű leírásaiból közöljük a legfontosabb adatokat.

A ködök nem az NGC-számok, hanem a körüljárási irány szerint szerepelnek. Azonosításukhoz a magtól való távolságot (R) és a pozíciószöveget (PA) adjuk meg. A fényességadatok vagy katalógusból valók, vagy saját CCD-képről mértük ki őket. Mivel egy ívperc nagyságú apertúrával végeztünk fotometriát, így ebben az esetben gyakorlatilag felületi fényességről beszélhetünk. Ezeket az adatokat * jelöli; a fényesség ebben az esetben magnitúdó/négyzetívperc jelentésű. A katalógusból származó adatok forrása az NGC 2000.

A közölt fényességek erősen eltérhetnek a vizuális fényességtől, így nem reménytelen, hogy Jónéhány foltot megpillant-hassunk egy átlagos nagyságú műszerrel is. Az esetek nagy többségében sokat segít a mély-ég szűrő használata.

Az utolsó oszlop az „elődök” jobbára vizuális tapasztalatairól számol be. (A rövidítések a következők: v (very): nagyon, p (pretty): meglehetősen, B (bright) fényes, F (faint) halvány, L (large): nagy, S (small): kicsi.) Ezeknek az adatoknak lehet a legnagyobb információértékük, már ami a láthatósági esélyek latolgatását illeti.

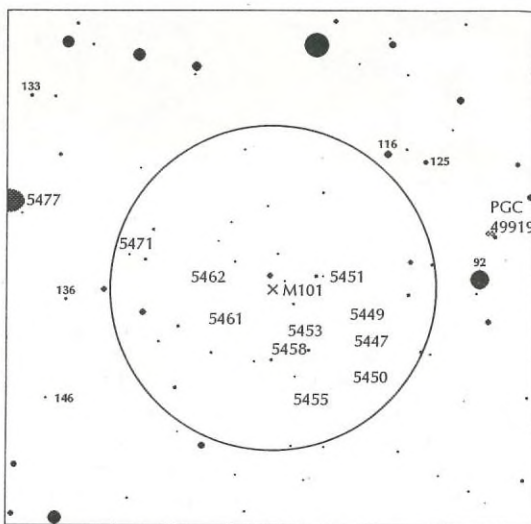
Hasonló rendszerben adjuk még meg három kísérőgalaxis adatait. A két NGC-galaxis többé-kevésbé elérhetőnek tűnik. A PGC galaxis mellett szól a „surface vB” megjegyzés, azonban megpillantása valószínűleg ennek ellenére nehézségekkel fog járni. A két legfényesebb kísérő, az NGC 5474 és az NGC 5485 két fokra látszik a galaxistól, így nem szerepel táblázatunkban. Azonban fényességük 12^m körüli, így azonosításuk sem katalógusokban, sem az égen nem okozhat problémát. Fölkeresésüket természetesen minden érdeklődőnek ajánljuk.

NGC	R	PA	m	leírás
5471	12,5	75	12,5	F,S
5462	6	77	13,3*	pB,pL
5461	5	110	14,7	B,pS
5458	4,5	180		14,3* vF
5455	8,5	190		12,8* pB,pS
5453	3	213	?	F,pL
5450	8,5	221	?	F,pS
5447	7	240	13,1*	pB,S
5449	6	254	?	vF,pL
5451	5	288	?	vF,pL
Kísérők				
5473	35	22	11,4	pB,S
5477	21	77	13,8	vF,S
PGC				
44919	17,5	285	14,3	surface vB

Pillanatnyilag nem rendelkezünk átfogó hazai megfigyelési anyaggal. Jó lenne, ha a közeljövőben minél többen keresnék föl az M101-et, és minél többen számolnának be tapasztalataikról, akár a ködök, akár a közeli kísérők tekintetében.

Az objektumok között több a trófea-értékű, mint a könnyű préda. Ez azért is van, mert szigorúan teljes listát akartunk nyújtani a témában. E sorok írójának azonban 17 cm-es távcsövével és HF Glass szűrővel (H alfa, H béta, OIII áteresztés) is sikerült a felsorolt foltok közül négyet meglátnia, és valószínűleg nem vall teljes kudarcot az, aki legalább 10–13 cm-es távcsövel, némi elszántsággal, és kellő érdeklődéssel vonul ki az ég alá.

Minden vállalkozó kedvű észlelőnek kívánunk jó eget, lelkesedést és sok sikert a próbálkozásokhoz!

Az M101 és 36'-es környezete. A nagy kör a galaxis fotografikus körvonalát szimbolizálja (l. képünket az első belső borítón!)

SZABÓ GYULA

Előkészületben: Magyarország napórái

„A rögzített napórák hazai gyűjtését 1978-ban kezdtük. Kezdetben az országos csillagászati rendezvények, megfigyelőtáborok résztvevőit kérdeztük ki a napórákról, majd a kapott híreket személyesen, levélben vagy a helyi lakosok által pontosítottuk. Az adatgyűjtésben segítő amatőr csillagászok megnézték megyéjük, városuk, lakókönyvezetük napóráit és rajzolták, fényképezték, mérték adatait, kérdezték a készítés körülményeit. A Csillagászat Baráti Köre mozgalom lapjaiban 1981-ben napórák felhívásokat tehattünk közzé és a lelkes gyűjtőmunka eredményeként 1983-ban megjelenhetett egy szöveges napóra katalógus, amely 172 magyarországi napóra leírását tartalmazta. Ennek hatására a kutatás még intenzívebb lett, további napórákat jelentettek, a már ismertekről is szebb fényképek, pontosabb adatok érkeztek, sőt az új napórák készítése is lendületet vett. 1983-ban megalakult a Csillagászatörténeti Adatgyűjtő Csoport, ebben munkálkodhattak a napórák kedvelői. A munka 1989-től a Magyar Csillagászati Egyesület szervezésében folyt tovább, annak Csillagászatörténeti Szakcsoportjában. 1990-től a nagy változások jelentettek problémát (települések szétválása, utcanevek át- és visszaváltozása, intézmények funkció- és tulajdonosváltozása, megye-nevek változása) a jegyzéket az új elnevezések szerint szinte át kellett dolgozni. Napjainkra összeállt a hazai rögzített napórák adatbázisa, amelyet most közreadunk.”

A Magyarország napórái c. katalógus megrendelhető az MCSE postacímén (1461 Budapest, Pf. 219.), rózsaszín postautalványon, ára 500 Ft (tagoknak 400 Ft).